

Bedreiging van welstand

DOOR L. DE VISSER*)

Het zo vertrouwde beeld. Op de plaats waar men woont is men vertrouwd geraakt met het beeld van de eigen woning en de direkte omgeving.

Alles heeft daar zo zijn plaats: het eigen huis; de huizen van de buren ernaast en er tegenover.

Men waardeert het beeld van de straat, zonder dat men zich daarbij afvraagt waarom. Men is er aan gewoon geraakt.

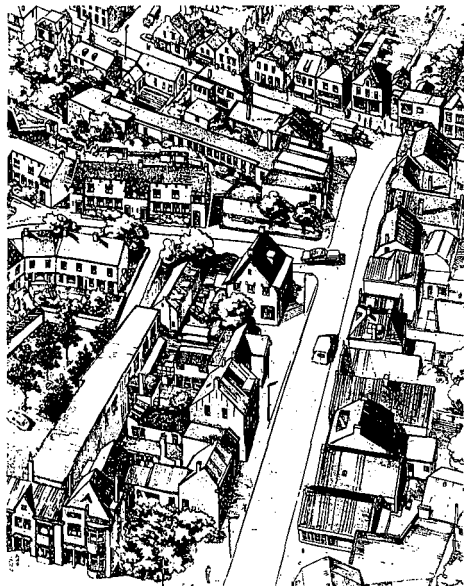
Eerst wanneer dit beeld wordt verstoord doordat er wordt gesloopt, nieuw gebouwd of verbouwd en het resultaat daarvan afbreuk doet aan het geheel, ervaart men, dat het vertrouwde beeld is geschaad.

Machteloos ervaart de particulier dan dat wellicht het belang van de bouwer is gediend, doch het algemeen belang is geschaad. Dergelijke situaties zouden veel vaker ontstaan als niet ter voorkoming daarvan wettelijk was bepaald, dat niet mag worden gebouwd zonder bouwvergunning.

Een bouwvergunning die pas wordt verleend wanneer onder meer wordt voldaan aan de gemeentelijke bouwverordening.

Deze bouwverordening en de voorschriften welke daarin zijn opgenomen zijn wettelijk verplicht gesteld. De voorschriften behartigen zowel de belangen van de eigenaar en/of gebruiker van het bouwwerk als ook van diegenen, die op enigerlei wijze tengevolge van het bouwen in hun belangen zouden kunnen worden geschaad.

Wanneer wij spreken over het voorkómen van schade aan het zo vertrouwde beeld, dan is het goed om te constateren, dat er in de Woningwet voorschriften zijn opgenomen, betreffende het uiterlijk van gebouwen.

Het zo vertrouwde beeld in de bebouwde omgeving

STUKJE GESCHIEDENIS

De behoefte aan regels ter voorkoming van schade aan het stads- of dorpsbeeld wordt reeds eeuwen erkend.

Deze behoefte werd niet overal op gelijke wijze gevoeld en de regels welke werden opgesteld waren uitsluitend van kracht binnen de plaats waarvoor zij waren vastgesteld.

Bovendien waren zij van plaats tot plaats verschillend. Snuffelend in de geschiedenis komen we ordonnantiën en keuren tegen welke destijds vooral tot doel hadden, dat niet zonder meer mocht worden gesloopt.

Werd sloop toegestaan dan gold als belangrijkste voorwaarde, dat opnieuw en binnen bepaalde tijd de vrijgekomen grond weer diende te worden bebouwd.

Ook werden kopers van bouwgrond wel verplicht zich te wenden tot een door het gemeentebestuur aan te wijzen architect.

Het zo vertrouwde beeld van het landschap

Bij de eeuwwisseling waren in verschillende plaatselijke verordeningen reeds regels opgenomen met betrekking tot het uiterlijk van bouwwerken.

In de Woningwet van 1901 zult u echter tevergeefs naar zulke bepalingen zoeken.

Het is de Bond Heemschut die reeds kort na de oprichting d.d. 2 februari 1911 initiatieven ontplooidde om – 'te bevorderen, dat nieuw te stichten bouwwerken aan de eischen der schoonheid voldoen' –.

En toen in 1913 de Noord-Hollandse gemeente Laren een bepaling met betrekking tot het uiterlijk van te bouwen of te verbouwen bouwwerken wenste op te nemen, werd deze bepaling vanwege de Bond Heemschut als volgt geformuleerd:

'Het uiterlijk der gebouwen al dan niet met terreinafscheidingen door muren, hekken o.d., moet zodanig zijn, dat zij noch op zichzelf noch in verband met de omgeving uit een oogpunt van welstand aanstoot geven of kunnen geven'.

Het valt hierbij op, dat, waar destijds veelal gesproken werd over schoonheidseisen en schoonheidscommissie, hier het ons thans bekende begrip *welstand* wordt gebruikt.

Tevens valt op, dat reeds bij deze formulering de directe omgeving werd betrokken.

Het begrip – geen aanstoot geven – werd aanvankelijk algemeen gebruikt. Later werd de formulering zodanig verbeterd dat zowel het gebouw op zichzelf als in verband met de omgeving moet voldoen aan redelijke eisen van welstand.

In het tweede en derde decennium van deze eeuw werden welstandsbepalingen meer en meer in de bouwverordeningen opgenomen. Veel particulieren hebben, in persoon dan wel in enig verband verenigd, aan de ontwikkeling en verbreding van deze bepalingen in belangrijke mate bijgedragen. De Bond Heemschut verdient het hierbij met name te worden vermeld. Als vanzelfsprekend leidde ge geschetste ontwikkeling ertoe, dat de in 1938 ingestelde Staatscommissie-Frederiks, welke tot taak had een nieuwe Woningwet te ontwerpen, met voorstellen kwam, waarbij onder meer werd voorzien in het opnemen van welstandsbepalingen.

Voorstellen daartoe waren vervat in het rapport, dat in 1940 door deze commissie werd uitgebracht. Helaas verhinderde het uitbreken van de oorlog het uitwerken van deze voorstellen.

Het is overigens vermeldenswaard, dat de tekst van de toen vastgestelde welstandsbepalingen *naar de letter* exact gelijk is aan de tekst van de uiteindelijk in de Woningwet 1962 opgenomen bepalingen.

Deze vertonen op zich weer een uitgesproken overeenkomst met de uit het begin van

*) Ing. L. de Visser is directeur van de Intergemeentelijke Dienst Bouwtoezicht West-Brabant en bestuurslid van de landelijke Federatie Welstandstoezicht.

Voorts is hij lid van de provinciale commissie-Brabant van de Bond Heemschut.

Ontsiering van het landschap (gebouwd in strijd met welstandsadvies

de eeuw bekende bepalingen (formulering Bond Heemschut).

Uit het voorafgaande mag worden afgeleid, dat bij verschillende personen en in verschillende perioden, met betrekking tot de noodzaak aan het uiterlijk van bouwwerken eisen te stellen, consequent en nagenoeg steeds gelijk werd gedacht.

Er is duidelijk sprake geweest van een geleidelijke en gerichte ontwikkeling. In de Memorie van toelichting bij de behandeling van het wetsontwerp van 1956 lezen we dan ook: 'Dit voorschrift (betreffende het uiterlijk van gebouwen) is te zien als een sluitstuk van een geleidelijke ontwikkeling, die het gevolg is van het steeds sterkere verzet tegen de ontstatering van stad en landschap door daarin niet passende bouwsels'.

WONINGWET 1962

In de Woningwet 1962 wordt met betrekking tot de welstand bepaald, dat de gemeenteraad een bouwverordening dient vast te stellen, waarin onder meer voorschriften zijn opgenomen betreffende het uiterlijk van te bouwen dan wel bestaande gebouwen, zowel op zichzelf als in verband met de omgeving. Voorts dient de gemeenteraad een deskundig college aan te wijzen, dat schriftelijk advies uitbrengt bij de toepassing van genoemde bepalingen.

Het is opvallend dat deze welstandsbevestigingen uiterst beknopt zijn geformuleerd. Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer zijn destijds wél voorschriften gedaan voor een nader omschrijven van betreffende artikelen. De regering reageerde daarop echter afwijzend en stelde, dat deze moeilijke materie aan de colleges van B. en W. moest worden overgelaten, daarbij voorlicht door hun adviseurs!

Het kan dan ook niet worden ontkend, dat bij de toepassing van de wettelijke bepalingen omtrent de welstand, een maximum aan ruimte beschikbaar is. Het een en ander ligt dan wel wettelijk vast; er dienen dus voorschriften te zijn met betrekking tot het uiter-

lijk van gebouwen, daar kan geen gemeente omheen maar ----- er is een maximum aan ruimte bij de nadere invulling. Enerzijds dus de wettelijke garantie met betrekking tot de zorg van het voorkomen van schade aan de gebouwde omgeving, anderzijds een ook weer niet al te omvattende en veeleisende bepaling.

Bescherming van het algemeen belang zonder dat het belang van de enkeling in het gedrang komt.

Inderdaad een voortreffelijk sluitstuk van een geleidelijke ontwikkeling van het standpunt waarvan de juistheid in de voorafgaande tijd was aangetoond.

AFSCHAFFEN VEREENVOUDIGING REGELGEVING?

Aansluitend op de laatste voorafgaande zinnen zou het niet misstaan nu te laten volgen: 'en zij leefden nog lang en gelukkig' ----- als in een sprookje!

Welnu, zo simpel is het allemaal niet. Integendeel, want inmiddels is er het Actieprogramma Deregulering (woning)bouwregelgeving, waarin het Kabinet vaststelt, dat voorschriften van de Woningwet met betrekking tot de welstand dermate schadelijk voor de rechtszekerheid en de uniformiteit zijn, dat deze dienen te worden *afgeschaft*. Het sprookje is uit: -----.

Wat is nu het geval, wat hangt ons boven het hoofd?

Teneinde enig inzicht in het Regeringsvoornemen te verschaffen volgt hier een citaat uit het Actieprogramma zoals dat op 22 september 1983 door de Minister van V.R.O.M. (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) aan de Tweede Kamer is aangeboden.

We lezen daarin onder *punt 3.7. Welstand* het volgende:

'Uit het oogpunt van rechtszekerheid - het hebben van meetbare en controleerbare voorschriften, zodat willekeur wordt voorkomen - en uniformiteit - het hebben van dergelijke voorschriften zodat verschillen plaatselijk ter zake van de advisering worden tegengegaan - is het in het kader van de deregulering gewenst dat de huidige voorschriften van de

Woningwet met betrekking tot de welstand en het voorschrift van die wet, dat de gemeenteraad een welstandscommissie aanwijst, worden afgeschaft. Op deze wijze wordt bovendien voorkomen dat vertraging ontstaat in de afwikkeling van aanvragen om bouwvergunning en dat mede als gevolg daarvan ongewenste financiële gevolgen voor de aanvrager om bouwvergunning ontstaan.

Het vorenstaande betekent *vereenvoudiging van de regelgeving*'.

In dit citaat vindt u geen nadere toelichting op de motieven welke worden aangevoerd. Wellicht wat vreemd.

Het is nog verrassender wanneer ook elders in het Actieprogramma geen enkel motief nader wordt toegelicht.

Uit oogpunt van rechtszekerheid en uniformiteit ----- *afschaffen*, punt uit!

Geen onderzoek naar de juistheid van de motieven, geen onderzoek naar eventuele andere mogelijkheden om de gestelde problemen op te lossen, noch wordt er nagegaan welke effecten deze maatregel zal hebben.

Betekent dit nu het einde van de zo noodzakelijke overheidszorg voor de welstand? Neen, nog *net* niet helemaal!

We lezen bij de beleidsvoornemens met betrekking tot de welstand onder punt 3:

'De Woningwet wordt zodanig aangepast dat daarin wordt bepaald, dat de gemeenteraad ten behoeve van de *'gevoelige'* gebieden een verordening kan vaststellen waarin welstandseisen worden gegeven en waaraan een aanvraag om bouwvergunning moet worden getoetst om te bezien of de vergunning al dan niet moet worden geweigerd'.

Belangrijk is het om in deze tekst te letten op:

- a. de gemeenteraad *kan* vaststellen,
- b. alleen *aanvragen* om *bouwvergunning* worden getoetst,
- c. uitsluitend binnen *'gevoelige'* gebieden.

Ad. a.

Vrijheid blijheid. De gemeenteraad *kan* vaststellen, is daartoe niet verplicht.

Ad. b.

Wanneer elders in het Actieprogramma blijkt dat voor grote aantallen van bouwobjecten wordt voorgesteld om deze voortaan vrij te stellen van een bouwvergunning, betekent wat hier staat meer dan zo op het eerste gezicht zou worden verondersteld.

Ad. c.

- 'Als *gevoelig gebied* valt o.m. te denken aan een *nationaal landschap*'.

Deze nadere aanduiding lezen we in het Actieprogramma. Welnu, dat weten we dan ook weer, met andere woorden, de welstandszorg zal, zoals het Kabinet zich dat voorstelt, alleen en uitsluitend worden beperkt tot het bouwwerk dat *niet* voorkomt op de lijst van van vergunning vrijgestelde bouwwerken. Het moet dan wel gelegen zijn in een *'nationaal landschap*'.

Dit geldt overigens dan nog eens alleen in die gemeenten, waar de gemeenteraad van de mogelijkheid gebruik heeft gemaakt om een eigen welstandsverordening vast te stellen.

Het zal u niet verbazen, dat in deze geschet-

ste situatie, waar in feite sprake is van een toch zeer sterk reduceren van de bemoeienis van de overheid ter aanvang van de welstandsorg, de Bond Heemschut niet lijdelijk kan toezien.

In het januarinumnummer van 'Heemschut' heeft u dan ook reeds kunnen lezen, dat uit grote bezorgdheid over deze ontwikkelingen de Bond Heemschut een brief heeft doen uitgaan naar de Bijzondere Kamercommissie-Deregulering.

KLACHTEN OVER WELSTANDSTOEZICHT

Ondanks de na een geleidelijke ontwikkeling tot stand gekomen wettelijke bepalingen ten aanzien van de welstand kan toch niet in alle gevallen worden gesproken over een bevredigende situatie.

Soms is er ontevredenheid bij de aanvrager van een bouwvergunning; klachten over tijdverlies en willekeur bij de beoordeling.

In vele gevallen wordt de Zwarte Piet naar het deskundig college toegespeeld. Het deskundig college, beter bekend als welstandscommissie of ook nog wel als schoonheidscommissie.

Nu kan het niet worden ontkend, dat er soms vraagtekens moeten worden geplaatst bij uitspraken van welstandscommissies, bijvoorbeeld als gevolg van een te detaillistische, of een te academische benadering van een bouwplan. Het blijkt ook moeilijk om bij het beoordelen de 'eigen ontwerper' uit te schakelen. Het onderdrukken van het zelf als ontwerper optreden lukt niet altijd.

Gelet op het geringe aantal beoordelingen dat ernstige kritiek zou kunnen oproepen moet echter gesteld worden, dat dergelijke kritiek niet op z'n plaats is.

Een belangrijke oorzaak van vertragingen ligt vaak in de presentatie van het te beoordelen plan. Hetzij doordat onvoldoende gegevens worden verstrekt, hetzij omdat de kwaliteit van het plan buitengewoon slecht is. Meestal gaat dit samen en heeft dit alles te maken met een 'gelegenheidsontwerper', die voor weinig geld wel even een krabbeltje maakt.

Behandeling van dit soort plannen kost onevenredig veel tijd, mede doordat opmerkingen en suggesties vanuit de welstandscommissie soms niet of moeilijk worden begrepen. Maar juist bij de beoordeling van dergelijke plannen blijkt het nut van een welstandscommissie.

Juist hier kan veelal met succes de dreiging van een ontsparing worden voorkomen! Het effect daarvan kan overigens alleen worden aangetoond door al die plannen waarvan de uitvoering gelukkig kon worden voorkomen, eens uit de kast te halen. Dit zou zeker een interessante expositie opleveren!

Uit het bovenstaande mag niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat plannen van esthetisch deskundige ontwerpers te allen tijde compleet zijn en van zodanige kwaliteit dat het plan op zich, maar (vooral) ook in verband met de omgeving, voldoet aan redelijke eisen van welstand.

Dit is zeker *niet* het geval. Maar rijzen hier problemen, dan staat de bij de ontwerper aanwezige deskundigheid er borg voor, dat opmerkingen en suggesties vanuit de welstandscommissie snel worden begrepen en dat daarop vlot wordt ingespeeld.

In het algemeen is het toch wel zo, dat een deskundig ontworpen bouwplan, compleet met alle voor de beoordeling noodzakelijke gegevens, snel wordt afgedaan. De veel gehoorde klacht dat bouwplannen met willekeur behandeld worden, lijdt een geheel eigen leven. Uit eigen ervaring blijkt, dat zo'n klacht niet 'hard' kan worden gemaakt. Het doet sommigen blijbaar goed om te kunnen stellen, dat plannen van gerenommeerde architecten blindelings worden goedgekeurd, of wel de plannen van de heer X altijd afgekeurd. In de praktijk kunnen daarvan echter geen bewijzen worden aangedragen.

VERBETERING WELSTANDS- TOEZICHT

Met het terzijde stellen van de ongemotiveerde klachten, staat het overigens voor vele welstandsadviescolleges wel vast, dat er tekortkomingen zijn, of juist gezegd, dat er verbeteringen zouden moeten worden ingevoerd.

Binnen de Federatie Welstandstoezicht – het overkoepelend orgaan van nagenoeg alle regionale en gemeentelijke welstandsinstituten – (F.W.) is daaraan reeds geruime tijd aandacht besteed. In het voorjaar van 1983 werd door de F.W. het rapport 'Welstandsbeleid' uitgebracht, waarin concrete voorstellen worden gedaan.

Voorstellen waarbij het welstandstoezicht als instrument van **welstandsbeleid integraal** wordt opgenomen **in het totale ruimtelijke beleid** binnen een gemeente. De welstandstoetsing van bouwwerken zou zich vooral dienen te richten op het bouwwerk in zijn

omgeving en de te verwachten ontwikkeling daarvan, waarbij de beschouwing van het bouwwerk op zichzelf een *afgeleide* rol speelt. De lokale omstandigheden en het specifieke ruimtelijke beleid ter plaatse spelen daarentegen een *bepalende* rol.

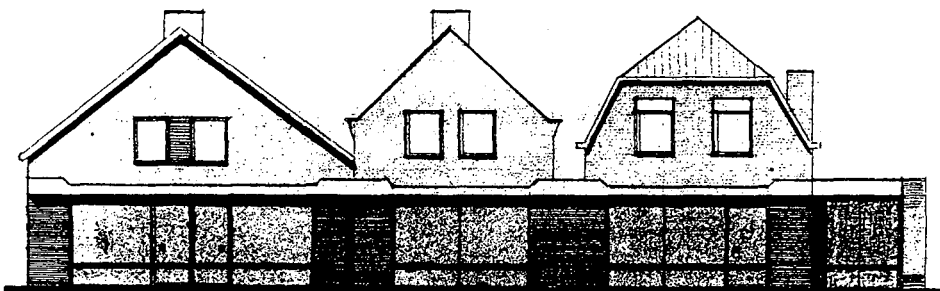
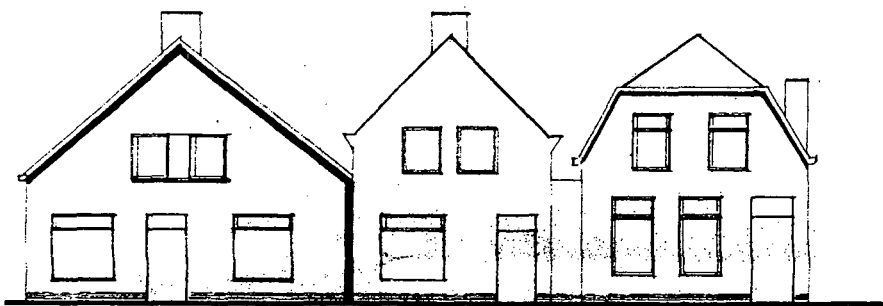
Voorgesteld wordt om per aan te wijzen gebieden veranderingen aan te brengen in de eisen welke met betrekking tot welstand aan het uiterlijk van bouwwerken mogen worden gesteld. Met andere woorden, het indelen van een gemeente in gevoelige-, minder-, en zelfs ongevoelige gebieden.

De colleges van B. en W. zouden, in de visie van de F.W., meer vrijheid moeten hebben, zowel ten aanzien van de aanvragen, alsook ten aanzien van het volgen van het welstandsadvies.

Alle verbeteringsvoorstellen kunnen worden gevolgd zonder daarbij in conflict te geraken met de welstandsbevestigingen zoals opgenomen in de Woningwet '62. Sterker nog, deze wettelijke bepalingen vormen een goede basis voor de zo noodzakelijke zorg van de kwaliteit van de gebouwde omgeving, een zorg, welke in het algemeen belang een taak van de overheid dient te zijn en te blijven. De standpunten van de F.W. worden, zeker waar het het handhaven van de artikelen in de Woningwet betreft, volledig door de Bond Heemschut onderschreven. Het niet wettelijke verplichten tot welstandstoetsing betekent een verlies voor wat betreft het voorkomen van onherstelbare schade aan de gebouwde omgeving in het algemeen.

Zeer in het bijzonder geldt dit m.b.t. de doelstellingen van de Bond Heemschut. Waar er bezwaren kleven aan het welstandstoezicht (en dat wordt door niemand ontkend) betreft het nooit de strekking van de welstandsbevestigingen in de Wet, maar altijd de wijze waarop deze nader zijn uitgewerkt en worden toegepast.

Uitvoering van dit plan werd voorkomen!

Ten aanzien van dit laatste is een duidelijke voorlichting over het nut van het welstandstoezicht en de wijze waarop daar inhoud aan moet worden gegeven, van groot belang. Een voorlichting aan de burger, maar vooral aan de daarbij betrokken ambtenaren, wellicht zelfs ook nog wel aan leden van welstandscmissies. De pijn zit niet zo zeer in de regels dan wel in het handhaven daarvan. Samenvattend dient het advies daarom te zijn:

'Handhaaf de regel en regel de handhaving;'

SLOTWOORD

Een citaat uit het begin van dit verhaal luidde:

'Men waardeert het beeld van de straat zonder dat men zich daarbij afvraagt waarom. Men is eraan gewoon geraakt'

Latent is niettemin het vertrouwen aanwezig, dat de overheid er voor zorgdraagt, dat geen schade aan deze zo vertrouwde omgeving wordt toegebracht.

Helaas moet na het bekend worden van het genoemde Actieprogramma Deregulering bouwregelgeving worden vastgesteld, dat dit vertrouwen in de overheid in de toekomst in vele gevallen niet gerechtvaardigd zal blijken te zijn.

Een somber toekomstbeeld, waarbij de vraag gesteld moet worden wie er nu eigenlijk wel vaart bij het schrappen van de welstandsbe- palingen.

Hoewel dit voor een enkeling plezierig zou kunnen zijn, weegt dit toch niet op tegen de nadelen ten aanzien van het algemeen belang.

Het is echter nog niet te laat!

De Tweede Kamer zal zich nog moeten uitspreken over het betreffende Kabinetsoor- stel. Van vele zijden wordt getracht de be- handeling van dit voorstel te beïnvloeden. Een groot aantal brieven zijn de Tweede Ka- mer toegezonden.

De brief van de Bond Heemschut is er daar één van en gelet op de doelstellingen van de Bond had dit ook niet mogen uitblijven; Wat gedaan moest worden is nu gedaan. Hopelijk draagt dit relaas ertoe bij, dat de lezers van 'Heemschut' nu over wat nadere achtergrondinformatie beschikken.

Het woord is nu aan de Volksvertegen- woordigers. Mogen zij, na zorgvuldige af- weging, tot wijze besluiten komen.

BESTELDE U REEDS DE BOUW- PLAAT VAN HET KORENME- TERSHUIS WAAR HET SECRE- TARIAAT VAN HEEMSCHUT IS GEVESTIGD. ZIE PAG. 48

Zeist, groei en bouw

EEN INVENTARISATIE VAN WAARDEVOLLE GEBOUWEN EN GEBIEDEN

DOOR ROLAND BLIJDENSTEIN*

De laatste jaren zien we een toenemende tendens op regionaal en vooral plaatselijk niveau om het eigen cultuurhistorisch waardevolle erfgoed te behouden.

De vele historische verenigingen richten hun aandacht vooral op de plaatselijke en streekge- bonden gebouwen en andere objecten, terwijl steeds meer architecten en kunsthistorici zich inzetten voor de moderne architectuur. Ook de belangstelling voor de industriële archeolo- gie, voor de zogenaamde 'monumenten voor bedrijf en techniek' is groeiende.

Sinds de jaren zeventig kunnen we een drietal verschuivingen in de monumentenzorg waar- nemen:

Ten eerste een waardering van het monument samen met zijn directe omgeving en in samenhang met andere gebouwen in plaats van de traditionale objectgerichte benadering. Ten tweede een accentverlegging van de grote topmonumenten naar de karakteristieke en beeldbepalende gebouwen en complexen.

Ten derde een grotere aandacht voor de architectuur van na 1850.

Er bestaat een toenemende behoefte aan inventarisatie en documentatie van dit nog nauwe- lijks in kaart gebrachte brede terrein. Niet alleen als basis voor het objectgerichte monumen- tenbeleid, waar in de nabije toekomst de plaatselijke overheid zich mee zal moeten bezighou- den, maar ook ten behoeve van het ruimtelijke orderingsbeleid. We kunnen constateren dat door druk van buitenaf maar ook van binnenuit steeds meer gemeentebesturen besluiten om een inventarisatie-onderzoek naar cultuurhistorisch waardevolle zaken te laten uitvoeren. Een belangrijk aspect van dergelijke onderzoeken is dat het resultaat ervan gepubliceerd wordt en toegankelijk is voor een groter publiek, met name de bewoners en eigenaren van de opgenomen panden.

Een aantal voorbeelden daarvan zijn Bergen, Delft, Laren, Schiedam, Baarn en Hilversum.

ONTWIKKELING VAN ZEIST

Het eerste deel van de serie heeft een alge- meen karakter en is bedoeld als onderbou- wing van de objectbeschrijvingen, die in de volgende vijf deeltjes aan de orde komen. In dit algemene deel wordt de ontwikkelingsge- schiedenis van Zeist als nederzetting, als fo- rensenplaats en als woon- en werkgemeente beschreven. Het is bedoeld als verklaring voor het nog waarneembare landschappelijke en stedelijke patroon en de verandering, c.q. uitbreiding in tijd en ruimte. Bovendien is het een poging om de geïnventariseerde ob- jecten in hun historische en stedeboekwundi- ge context te kunnen plaatsen.

Van iedere ontstaansperiode zijn de sporen nog duidelijk afleesbaar in de huidige struc- tuur en opbouw van Zeist doordat – tot nu toe – de verschillende uitbreidingen voorna- melijk naast elkaar en nauwelijks over elkaar hebben plaatsgevonden. Dit besef is nogal belangrijk voor de toekomstige ontwikkeling van Zeist, daar nieuwe uitbreidingen door

Een onlangs verschenen inventarisatie is die van de gemeente Zeist. In 1980 werd door de gemeenteraad van Zeist besloten om een in- ventarisatie te laten uitvoeren als basis voor een op te stellen gemeentelijke monumenten- lijst en -verordening. Voor het onderzoek werd f 100.000,- uitgetrokken en onderge- tekende kreeg eind 1980 de opdracht een inventarisatie te maken van alle waardevolle onroerende goederen in de gemeente Zeist. In twee jaar tijds zijn alle in aanmerking komende objecten volgens een aantal criteria geselecteerd en uitgebreid beschreven en ge- documenteerd. Het onderzoek heeft betrek- king gehad op vrijstaande gebouwen met hun vaak karakteristieke omgeving, groepen van stedeboekkundig samenhangende gebouwen en andere ensembles, zoals gevelwanden en woningbouwcomplexen met hun structuur. Voorts werden kleine objecten meegenomen zoals een pomp, sluisje, poortje, duiventoren, toegangshekken e.d.

Ook niet- bebouwde ruimten, zoals parken, plantsoenen en pleinen werden bij het onder- zoek betrokken. Om een zo compleet moge- lijk beeld te geven van alle waardevolle ob- jecten in Zeist, zijn ook de van rijkswege beschermde monumenten opgenomen en op- nieuw en uitgebreider beschreven en gedocu- menteerd.

Binnen het budget kon een uitgave in boek- vorm gerealiseerd worden door een plaatse- lijke drukkerij-uitgeverij, waarbij gekozen werd voor een serie van zes handzame boek- jes tegen een lage prijs om een zo groot mogelijk publiek te bereiken.

*) Drs. R. K. M. Blijdenstein is kunsthistoricus en auteur van de in dit artikel beschreven serie 'Zeist, groei en bouw', een zes-delige inventarisatie van de bouwkundige, stedeboekkundige en cultuurhistori- sche waarden op dit gebied van deze plaats. De delen kosten f 19,50 per stuk. Deel 1, algemene achter- grondinformatie, zoals de ontwikkeling van Zeist en de verschillende bouwstijlen en voorkomende woon- huistypen. In de volgende vijf delen, waarvan het laatste medio april zal verschijnen, worden 500 be- langrijke gebouwen behandeld, ingedeeld in vijf ge- bieden. Uitgeverij Kerckebosch, Zeist.